

Когато стане дума за европейско финансиране, най-често първата мисъл е свързана с програмите на Европейския съюз (ЕС), насочени към многобройни и различни организации и институции. Възможностите за безвъзмездна помощ за третия сектор у нас не се изчерпват само с фондовете и програмите на ЕС.

Освен „неевропейските“ програми като Българо-швейцарската програма за сътрудничество, Фондация „Америка за България“ (наследила Българо-американския инвестиционен фонд), фондация „Оук“ и други, от 2007 г. насам в подкрепата за развитието на българския неправителствен сектор се включва и т.нар. „Норвежка програма“. Средствата за нея се осигуряват от Норвежкия финансов механизъм (страна донор е Норвегия) и Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство с три държави донори – Норвегия, Исландия и Лихтенщайн. Общата цел на двата финансови механизма е да допринесат за намаляване на икономическите и социалните различия в рамките на Европейското икономическо пространство, като същевременно задълбочат двустранните отношения между страните донори и страните бенефициенти, сред които е и България. Първата програма за подкрепа на НПО беше изпълнена в периода 2004–2009 г., а текущата е в рамките на периода 2009–2014 г.

Началото на текущата програма за България е поставено на 17.06.2011г. с подписването на Меморандум за разбирателство относно изпълнението на двата финансови механизма между България, от една страна, и Исландия, Княжество Лихтенщайн и Кралство Норвегия, от друга. В рамките на двата меморандума на България е предоставен достъп до общо 126.6 мил. евро, от които 78,6 мил. по Финансовия механизъм на ЕИП и 48 мил. евро по Норвежкия финансов механизъм. Тези пари са насочени за финансиране на проекти в няколко приоритетни за страната сектора. Освен за опазване на околната среда, възстановяване на културното и природно наследство, инициативи за обществено здраве, правосъдие и др., почти 12 мил. евро са отделени за подкрепа на НПО. Всяка от отделните програми се управлява от програмен оператор. Такъв най-често е министерството, отговарящо за съответния сектор. Изключение от това правило е Фондът за подкрепа на НПО, чийто програмен оператор е междинно звено, избрано след открит конкурс.

Действащата Програма за подкрепа на НПО у нас е на обща стойност 11,8 мил. евро. Тя отпуска финансова помощ на организации, които трябва да са регистрирани в обществена полза. До момента програмата е подкрепила над 200 проекта на НПО в четири приоритетни области:

- Демокрация, човешки права и добро управление
- Социално включване и овластяване на уязвими групи
- Устойчиво развитие и опазване на околната среда
- Изграждане на капацитет на НПО

Тя предлага възможности за кандидатстване, които са изключително гъвкави като обем на търсеното финансиране и продължителност на проектите. Предвид ограничената подкрепа на българското правителство за неправителствения сектор и тромавата, свръхбюрократизирана система на финансиране от европейските фондове, Програмата за подкрепа на НПО подава ръка на българския граждански сектор в един наистина труден за него период. Най-големите предизвикателства са свързани както с финансовата жизнеспособност на неправителствените организации, така и с техния организационен капацитет. Именно затова Програмата съчетава подкрепа в определени области на въздействие (напр. преодоляване на социалните неравенства сред групите в неравностойно положение) с целева помощ за изграждане и засилване на капацитета на НПО в области, определени от самите организации.

Успехът и популярността на програмата се дължат на начина, по който е решено нейното управление. За разлика от голяма част от програмите на ЕС и на макар и малкото финансиране за сектора със средства от държавния бюджет, то е напълно децентрализирано. За разходването на средствата по него отговаря независимо междинно звено, благодарение на което комуникацията и сътрудничеството с кандидатстващите организации значително се улесняват.

Програмата се управлява от две български неправителствени организации с огромен опит в предоставянето на безвъзмездно финансиране: Институт „Отворено общество“ и Фондация „Работилница за граждански инициативи“. Те са отговорни за целия процес от подбора и оценката на проектите до проследяването на тяхната ефективност и изпълнение.

Типовете проекти, по които може да се кандидатства, са микро, малък, среден и голям, като за всеки от тях е определен минимален и максимален размер на финансиране. В рамките на Програмата са предвидени общо три конкурса за набиране на проектни предложения. Третият, последен конкурс, ще бъде обявен до края на 2014 г. Неговият

бюджет възлиза на 2,3 мил. евро - финансова помощ, която чака неправителствени организации с визия и новаторско мислене.

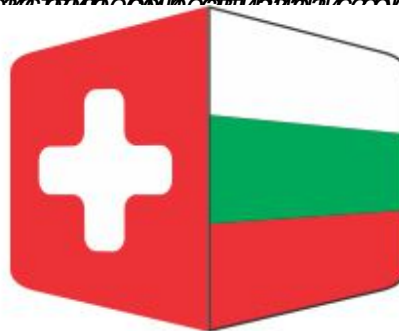
При финансирането на проекти програмата покрива до 90% от допустимите разходи, а най-малко 10% трябва да бъдат предоставени от организациите. Средствата, осигурени от страните донори, са публични и тяхното разходване се подчинява на строги правила за отчетност и прозрачност. Операторът на програмата е успял да съчетае тези изисквания с адекватна и постоянна помощ както за кандидатите в конкурсите, така и за спечелилите по време на изпълнението на договорите.

Въпросът, който следва да си зададем, е дали след като Норвегия, Лихтенщайн и Исландия имат достатъчно доверие на неправителствения сектор у нас, за да му поверят средства на своите данъкоплатци, не е време българското правителство да възобнови отпускането на средства за НПО на конкурсен принцип, което преди години спря по необясними причини. А децентрализираното управление е най-пригодният механизъм за намаляване на бюрокрацията и улесняване на достъпа на различни по тип и мащаб НПО. Истина е, че размерът на публичните средства в България за нуждите на неправителствения сектор е много по-малък от този на страните в Западна Европа, но и малкото има значение, когато е организирано и използвано по най-добрия начин.

*****

Настоящата статия е част от поредица публикации, посветени на темата „Механизъм за финансиране на гражданските организации от държавата: защо, как и кой?“, подготвени в рамките на проект „Партньорство в стратегии и действие“, изпълняван от Български център за нестопанско право в партньорство с Фондация ПАЦЕП.

BULGARIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME БЪЛГАРО-ШВЕЙЦАРСКА ПРОГРАМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО

Автор: Кристина Петрова, статията е в подборката материали за изследване, подготовка на